

PATVIRTINTA
Kauno rajono savivaldybės mero
2025 m. liepos 31 d. potvarkiu Nr. MP-938

**KAUNO R. KULAUTUVOS PAGRINDINĖS MOKYKLOS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„ARČIAU GAMTOS”**

Batniava
2025 m.

TURINYS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS.....	3
1. 1. UGDYMO IR RAIDOS TEORIJS.....	3
1. 2. VAIKAI IR JŲ POREIKIAI.....	4
1. 3. TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI.....	4
1. 4. MOKYKLOS SAVITUMAS.....	5
1. 5. ŠIUOLAIKINIS POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ.....	6
1. 6. PROGRAMOS DINAMIŠKUMAS.....	6
II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	7
III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI.....	8
IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS.....	9
V. UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO(SI) TĘSTINUMAS.....	19
VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI.....	21

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. 1. UGDYMO(SI) IR RAIDOS TEORIJOS

Kauno r. Kulautuvos pagrindinės mokyklos (toliau - Mokyklos) Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau - Programa) - dokumentas, padedantis siekti Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme apibrėžtų švietimo ikimokyklinio ugdymo tikslų. Programa parengta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis, (toliau – Gairės), Ikimokyklinio ugdymo programos priedu, ikimokyklinio ugdymosi pasiekimų aprašu (toliau – Aprašas), atsižvelgiant į švietimo srities mokslinius tyrimus, galimybes įgyvendinti švietimo naujoves, grindžiama konstruktyvizmo ir bioekologinių sistemų vaiko raidos teorijomis.

Konstruktyvizmo ir bioekologinių sistemų teorijų taikymas ikimokykliniame amžiuje turi didelės reikšmės vaikų mokymuisi ir vystymuisi. Šios teorijos pasižymi skirtingais požiūriais, tačiau abi orientuotos į aktyvų vaikų įsitraukimą į ugdymosi procesą ir jų aplinkos įtaką.

Konstruktyvizmas pabrėžia individualų mokymosi procesą, kuris vyksta pagal vaiko gebėjimus ir interesus. Vaikai aktyviai kuria savo žinias ir supratimą apie pasaulį, susidūrę su aplinkos stimuliacija ir patirtimis. Šveicarų psichologas, vystymosi teorijos vykdytojas Žanas Piaže, Jean Piaget teigė, kad vaikai per savo patirtis ir veiklą ugdo kognityvines struktūras, todėl Mokykla skatina vaikų tyrinėjimą, eksperimentavimą ir problemų sprendimą. Vaikai mokosi per žaidimą, praktines veiklas ir socialines sąveikas. Mokymosi procesas vyksta pagal vaiko gebėjimus ir interesus.

Bioekologinių sistemų teorija, kuri apima kelias sistemas: mikrosistemą (kasdienė vaiko aplinka, pavyzdžiui, šeima ir darželis), mezosistemą (sąveikos tarp mikrosistemų), egzosistemą (platūs socialiniai veiksniai, kurie gali netiesiogiai paveikti vaiką) ir makrosistemą (kultūriniai ir socialiniai normatyvai), akcentuoja, kad vaiko vystymasis yra tiesiogiai priklausomas nuo įvairių aplinkų ir sistemų, su kuriomis jis susiduria. Mokykla kuria ir skatina pozityvius santykius su vaiku, šeima, bendruomene.

Šių dviejų teorijų sąveika kuria holistinį Mokyklos ugdymo modelį, kuris padeda vaikams ne tik įgyti žinių, bet ir augti kaip harmoningoms asmenybėms, integruotoms į jų socialinį ir kultūrinį kontekstą.

Mokyklos Programa atliepia vaiko ugdymąsi ir raidą, kaip vieningą procesą, kurioje į vaiko patirtinį mokymąsi žvelgiama kaip į patirtinį prasmų kūrimą vaiko ir pedagogo, švietimo pagalbos specialistų sąveikos, drauge kuriamų ugdymo(si) situacijų (ugdymosi kontekstų) ir komunikacinių susitikimų procese.

1. 2. VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Programa skirta vaikams nuo gimimo iki 6 metų. Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą: *žaidimo poreikis* – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus; *saugumo poreikis* – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu; *draugysčių poreikis* – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge; *komunikavimo poreikis* – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiaisiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus; *pažinimo džiaugsmo poreikis* – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį; *kūrybinės saviraiškos poreikis* – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

Konstruktivizmo ir bioekologinių sistemų teorijų sąveikoje vaikų poreikiai atliepiami integruojant jų aktyvų mokymąsi bei įvairių aplinkos veiksnių įtaką vystymuisi.

1. 3. TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Tėvai yra svarbiausi Programos įgyvendinimo partneriai. Bendradarbiaujant su tėvais suformuluoti pagrindiniai Programos siekiai: ugdymo procesas atitinka vaiko poreikius ir gebėjimus, skatindamas jų kūrybiškumą, savarankiškumą ir kritinį mąstymą; ugdymo įstaigos ir tėvų bendravimas atviras ir konstruktyvus sprendžiant problemas, susijusias su vaiko elgesiu ar vystymosi iššūkiais; tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas padeda ugdyti vaikų socialinę atsakomybę, bendruomeniškumą ir pagarbą kitiems. Pagarbus šeimos ir pedagogų bendradarbiavimas yra esminis elementas, užtikrinantis nuoseklų vaikų ikimokyklinį ugdymą(si).

Tėvų ir vietos bendruomenės poreikių atliepimas ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikus, yra kompleksinis procesas, kuriame ugdymo metodai orientuoti į vaiką kaip aktyvų dalyvį ir į socialinę-

ekologinę aplinką, kurioje jis vystosi, skatinamas šeimos ir bendruomenės įsitraukimas - bioekologinis požiūris padeda suprasti, kaip bendruomenės ir šeimos įtaka formuoja ugdymo procesą, todėl tėvų ir bendruomenės poreikiai integruojami į ugdymo veiklas, pabrėžiama artimos aplinkos svarba, kai bendruomenė tampa partneriu, kuris padeda kurti vaikams palankią socialinę ir emocinę aplinką.

Programa praturtina ikimokyklinio ugdymo procesą ir sustiprina bendradarbiavimo ryšį tarp Mokyklos ir vietos gyventojų. Organizuojami kultūriniai, sportiniai ir ekologiniai projektai bei renginiai. Bendruomenės nariai įtraukiami į ugdymo procesą siekiant supažindinti vaikus su profesijomis. Vaikai turi galimybę susipažinti su tikrais profesionalais, įgyti praktinių žinių ir sužinoti apie vietos kultūrą, verslą, istoriją ar kitus svarbius aspektus. Mokykla skatina bendruomenės narius - buvusių ugdytinius savanoriauti, dalyvaujant savanoriškose Caritas organizacijos akcijose. Tai apima pagalbą rengiant renginius, tvarkant Mokyklos aplinką, įgyvendinant bendruomenės projektus. Savanorystės patirtis leidžia mokiniams ugdytis socialinę atsakomybę ir bendradarbiavimo įgūdžius. Organizuojamos išvykos į vietos įmones, muziejus, parodas ir kitus svarbius objektus, kurie padeda ugdytiniams geriau suprasti vietos istoriją, kultūrą ir artimiausią aplinką. Ugdytiniai susipažįsta su savo vietoje ir įgyja papildomų žinių. Šios veiklos praturtina ugdymo procesą, stiprina bendruomenės ryšius bei skatina socialinį atsakingumą ir solidarumą tarp Mokyklos ir vietos gyventojų.

1. 4. MOKYKLOS SAVITUMAS

Mokykla yra gana ramioje kaimo vietovėje netoli Kauno miesto, todėl turi stiprų ryšį su vietos bendruomene. Mokykla turi galimybę integruoti vietos kultūrą į ugdymo procesą. Batniavos regionas yra palankus aplinkosaugai ir gamtos išteklių išsaugojimui, vaikai nuo pat mažens skatinami domėtis gamta, ekologija ir tvariu gyvenimu.

Mokyklos savitumas atsiskleidžia kaip konstruktyvus, į vaiką orientuoto ugdymo ir aplinkosaugos bei bendruomenės principų sintezė, kur svarbūs šie aspektai:

vertybės ir filosofija - Mokykla ugdo atsakingus, empatiškus ir kūrybingus asmenis, pabrėždama tvarumą ir ilgalaikę socialinę gerovę;

bendruomenės įtraukimas – organizuojamos veiklos su šeimomis, bendruomenės renginiai, gamtosaugos projektai;

pedagogų vaidmuo - pedagogai yra ne tik mokytojai, bet ir stebėtojai bei partneriai, kurie padeda vaikams savarankiškai spręsti problemas ir ugdytis;

programos turinys - dėmesys integruotam ugdymui, kuris jungia gamtos mokslus, meną ir socialinius įgūdžius; pabrėžiama ekologinė ir socialinė atsakomybė (pvz. rūšiavimas, rūpinimasis augalais ir gyvūnais).

Mokyklos savitumas turi ryškų vietos identitetą ir susitelkia atliepti švietimo tikslą, tradicijų bei bendruomeniškumo puoselėjimą, siekiant įgyvendinti Programą.

1. 5. ŠIUOLAIKINIS POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ

Remiantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota LR Seimo 1995 m. liepos 3 d. įstatymu „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos ratifikavimo“, kiekvienas vaikas pripažįstamas kaip unikali, besikeičianti, aktyvi individualybė. Jis žaidžia, kaupia patirtį, greitai mokosi, turi savitą pasaulio suvokimą, kuria savo vertybes. Vaikystė - savaiminė vertybė, kur vertinamas vaiko buvimas „čia“ ir „dabar“. Vaikas yra kompetentingas pilietis, turintis teises ir pareigas, o ugdymasis - konstruktyvi paties individo veikla, kur vaikas mokosi ir kaupia patirtį per sąveiką su aplinka, suaugusiais ir kitais vaikais.

Mokykla, vadovaudamasi šiuolaikiniu požiūriu į vaiką ir remdamasi konstruktyvizmo ir bioekologinių sistemų teorijomis, pabrėžia aktyvų ugdytinių dalyvavimą ugdymosi procese ir aplinkos poveikį jų raidai. Mokyklos aplinkoje vaikas gali aktyviai tyrinėti, kurti ir eksperimentuoti su mokytojo pagalba. Tėvų, ugdytojų ir bendruomenės bendradarbiavimas, atsižvelgiant į visų aplinkos lygių įtaką, padeda ugdyti vaiką kaip savarankišką, kūrybingą ir socialiai atsakingą asmenybę.

1. 6. PROGRAMOS DINAMIŠKUMAS

Programos kūrimė dalyvauja tėvai, pagalbos specialistai. Mokyklos programos kokybės reflektavimas - tai nuoseklus procesas, kurio metu vertinama, kaip programa atitinka vaikų poreikius, ugdymo tikslus ir švietimo standartus. Procesas apima tikslų apibrėžimą: duomenų rinkimą (vaikų pasiekimų stebėjimas, tėvų ir pedagogų grįžtamasis ryšys), rezultatų analizę bei pedagogų diskusijas. Remiantis refleksijos išvadomis, programa koreguojama, sudaromas tobulinimo planas ir stebimas jo įgyvendinimas. Siekiant objektyvumo, į reflektavimo procesą gali būti įtraukiami išorės ekspertai. Tai cikliškas ir tęstinis procesas, užtikrinantis programos kokybės gerinimą.

Programos tobulinimas ir atnaujinimas apima šiuos pagrindinius etapus: *atsiliepimų rinkimas* - analizuojami tėvų, pedagogų ir vaikų atsiliepimai apie programos kokybę; *pedagogų kvalifikacijos kėlimas* - pedagogai nuolat tobulina savo žinias ir įgūdžius, siekdami suteikti kokybišką ugdymą; *naujų metodikų įtraukimas* - naudojamos šiuolaikinės ugdymo metodikos, pvz., kūrybiškumo, STEM metodai; *programos atnaujinimas* - koreguojamos programos, atsižvelgiant į naujas tendencijas ir vaikų poreikius; *tėvų ir bendruomenės įtraukimas* - užtikrinama, kad programa atitiktų tėvų ir bendruomenės lūkesčius; *nuolatinė vertinimo sistema* - vertinami vaikų pasiekimai ir

pedagoginė veikla, norint atlikti reikiamus pakeitimus. Tai užtikrina nuolatinį Mokyklos bendruomenės tobulėjimą ir kokybišką ikimokyklinį ugdymą.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programoje principai grindžiami nuolatinėmis sąveikomis tarp vaiko ir aplinkos, aktyviu vaiko dalyvavimu ugdymo procese bei šeimos ir bendruomenės įtraukimu. Toks požiūris užtikrina holistinį, individualizuotą ir kontekstualizuotą ugdymą, kuris skatina vaikų pažintinį, socialinį ir emocinį vystymąsi.

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

Žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas-svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiančiam vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimančias sprendimus.

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdieniui rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

Reflektyvus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvaisto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesusplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalakis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria

prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

Tautiškumo principas. Išlaikoma pusiausvyra tarp lietuvių liaudies tradicijų, papročių ir naujovių, suvokiant jų tarpusavio darną, skatinant kūrybinį tradicijos tęstinumą bei ugdant tautinį ir pilietinį sąmoningumą.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

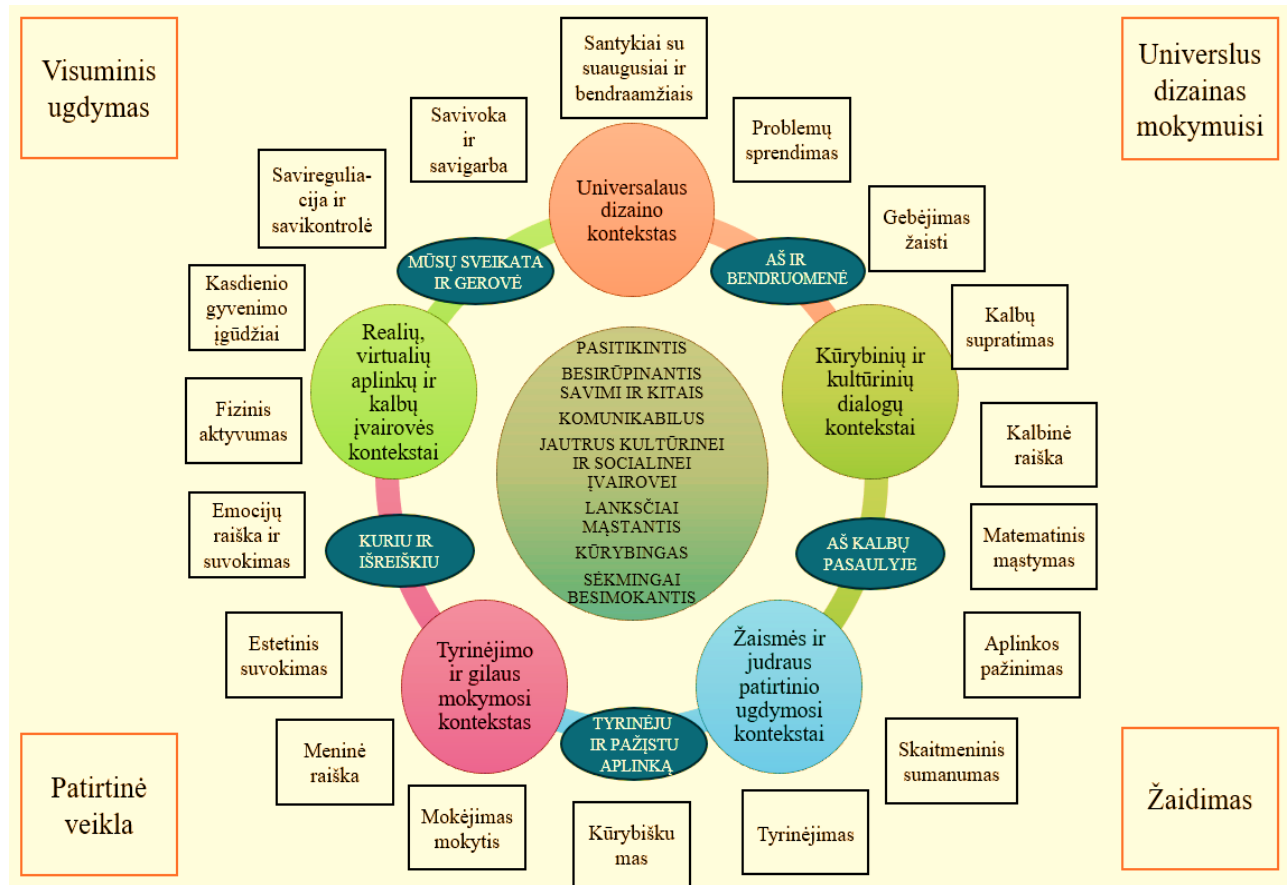
Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. Kurti dinamišką, į vaikų interesus orientuotą mokymo(si) aplinką, tikslingai parenkant ir integruojant ugdymo(si) kontekstus, taip sudarant sąlygas augti savimi pasitikinčiam bei jautriam kultūrinei ir socialinei įvairovei vaikui.
2. Įgyvendinti universalaus dizaino prieigos principus, siekiant sukurti visiems vaikams prieinamą, įtraukią ir palankią ugdymo(si) aplinką, kuri atitiktų jų individualius poreikius ir gebėjimus, auginti besirūpinantį savimi ir kitais vaiką.
3. Skatinti vaikų pažinimo ir kūrybinius mąstymo gebėjimus per aktyvų dalyvavimą patirtinėse veiklose ir žaidybinėse situacijose, auginant lanksčiai mąstantį ir kūrybingą vaiką.
4. Kurti bendrą mokymo(si) kultūrą, taikant veiksmingas pedagogines sąveikas, atitinkančias vaikų mokymo(si) stilių ir poreikius, išlaikant atviro dialogo principą su šeima, švietimo pagalbos specialistais, siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko gerovę ir sėkmę, auginant sėkmingai besimokantį ir komunikabilų vaiką.
5. Sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, dokumentuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis.

Atsižvelgiant į ugdomas vaiko galias (pasitikintis, lanksčiai mąstantis, komunikabilus, kūrybingas, sėkmingai besimokantis, jautrus kultūriniai ir socialiniai įvairovei, besirūpinantis savimi ir kitais), visi 18

pasiekimų siejami su penkiomis ugdymo(si) turinio sritimis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“, kuriant aplinkas pagal pasirinktus kontekstus (1 pav. Konceptualus modelis).

1 paveikslas. Programos Konceptualus ugdymosi modelis.

IV. UGDYMO TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Vaikų ugdymoji veikla yra vientisas procesas, kuris neskaidomas į atskiras sritis ir vyksta integruotai. Ugdymo procese, grindžiamame vaiko ir pedagogo, vaiko ir vaiko, vaiko ir aplinkos edukacine sąveika, natūraliai spontaniškai vyksta naratyvinis vaiko žinių konstravimas - prasmų kūrimas, reiškinių ir sąvokų perpratimas, pažinimo strategijų mokymasis, pažinimo motyvacijos stiprinimas. Ugdymo(si) turinys įgyvendinamas plėtojant pasiekimų sritis. Ugdymo(si) turinys - tai ką siūlys vaikas ir siūlysiu vaikui, kad jis ugdytų(si) numatytas vertybines nuostatas, gebėjimus, įgytų būtiną gyvenimo patirtį. Įgyvendinant Programą, ugdymo(si) turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų galių (gebėjimų) augimą, sudarytas pagal pasiekimų sritis. Ugdymo(si) pasiekimų sritys išdėstytos pagal vaiko galias (pasitikintis, lanksčiai mąstantis, komunikabilus, kūrybingas, sėkmingai besimokantis, jautrus kultūriniai ir socialiniai įvairovei, besirūpinantis savimi ir kitais). Šios septynios galios apima aštuoniolika pagrindinių ugdymo(si)

pasiekimų sričių (1 lentelė. Vaiko galių ir pasiekimų sričių sąsaja). Sritys išskirtos siekiant visuminio vaiko asmenybės ugdymo(si) ir atsižvelgiant į vaiko raidos bei ugdymo(si) ypatumus.

VAIKO GALIOS						
BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR KITAIS	PASITIKINTIS	LANKSČIAI MĄSTANTIS	KOMUNIKABILUS	KŪRYBINGAS	SĖKMINGAI BESIMOKANTIS	JAUTRUS KULTŪRINEI IR SOCIALINEI ĮVAIROVEI
PASIEKIMŲ SRITYS						
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai. Fizinis aktyvumas. Savireguliacija ir savikontrolė.	Savivoka ir savigarba. Emocijų raiška ir suvokimas.	Matematinis mąstymas. Skaitmeninis sumanumas.	Kalbų supratimas. Kalbinė raiška.	Meninė raiška. Gebėjimas žaisti. Estetinis suvokimas.	Mokėjimas mokytis. Tyrinėjimas. Problemų sprendimas. Karybiškumas.	Santykiai su suaugusiais ir bedraamžiais. Aplinkos pažinimas.

1 lentelė. Vaiko galių ir pasiekimų sričių sąsaja.

Mokytojas, pasinaudodamas ikimokyklinio ugdymo Programa sąveikauja su vaiku per jų komunikacinius susitikimus, kurie įgalina vaiką įsitraukti į ugdomąją veiklą veikti, mąstyti, kuriant save, savo žinojimą, pažinimo strategijas ir perprantant aukštesnius mąstymo būdus. Ugdymas padeda aktyviai tyrinėjančiam, žaidžiant besimokančiam vaikui atrasti žinioms kurti naudingus dėsningumus. Pedagogai įgyvendina ugdymo(si) turinį, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko ar vaikų grupės ugdymo(si) poreikius. Sudarant ugdymo(si) turinį siekiama integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas. Programos turinys nukreiptas atsižvelgiant į vaiko pasiekimus, vertybines nuostatas ir esminius gebėjimus, planuojamas ir individualizuojamas pagal vaiko gebėjimus ir patirtį. Programoje numatytas tikslų ir uždavinių įgyvendinimas sudaro galimybę ugdyti orią, aktyvią, kūrybingą, savarankišką ir visapusišką asmenybę. Pedagogo darbo pagrindas - dėmesys procesui - stebėti kaip vaikas ugdosi ir auginti septynias vaiko galias. Ugdymas apima tris etapus: *įsitraukimą, supratimą, įgytos patirties raišką*.

BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR KITAIS VAIKAS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimų srities dėmenys
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai. Aprašas	Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. Esminiai gebėjimai. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	Vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai; kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai; saugaus elgesio įgūdžiai.

Fizinis aktyvumas. Aprašas	Vertybinė nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. Esminiai gebėjimai. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	Stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės; smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija.
Savireguliacija ir savikontrolė. Aprašas	Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminiai gebėjimai. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	Gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti; savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas; gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių.

Ugdymo(si) kontekstai: judraus patirtinio ugdymo ir žaismės kontekstai.

Mokytojo vaidmuo. Skatina vaikus diskutuoti, pasakoti, ką jie daro kasdien, kad būtų stiprūs ir sveiki. Pedagogas plečia vaikų supratimą apie sveikatą ir jos tausojamą: rodo filmus, organizuoja grupės ar kelių grupių projektus apie sveikatą, ligas ir jų veikimo būdus, mitybą, sportą ir grūdinimąsi. Pedagogas siūlo vaikams įvairias žaidybines situacijas, kuriose vaikai gali vaikščioti ant pirštų galiukų, kulnų. Parūpina įvairaus inventoriaus, sudaro vaikams sąlygas važinėti įvairiomis transporto priemonėmis bei rengia viktorinas apie saugų elgesį. Atsižvelgdamas į vaiko fizinę sveikatą bei gebėjimus, mokytojas sudaro sąlygas vaikui pažinti savo kūną ir jo galimybes, palaiko ir žadina vaiko judėjimo poreikį, skatina fizinį aktyvumą per judriuosius ir sportinius žaidimus, mokydamas fizinių pratimų, sudarydamas sąlygas vaikams varžytis estafetėse. Parūpina, kad ugdomojoje aplinkoje būtų smulkiosios motorikos lavinimo priemonių: karoliukų, mozaikų, konstruktorių. Pedagogas per patirtines veiklas kalbasi su vaikais apie švarą. Organizuoja žaidimus kuriuose vaikai skatinami sudėti, kišti įvairius daiktus į dėžutes, minkyti tešlą, kirpti įvairias formas, vėliau jas klijuoti. Sistemingai skatina vaikus tvarkyti žaislus, padėti jiems rasti savo vietą, moko asmens higienos įgūdžių. Įrengia grupėje nusiramimo vietą, parodo vaikams būdus padedančius nusiraminti. Paaiškina vaikams kaip netinkamas jų elgesys skaudina kitus, pagiria kai vaikas elgiasi tinkamai. Pasakoja istorijas, nutikimus, kurių veikėjai pozityviai sprendžia konfliktus.

PASITIKINTIS VAIKAS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimų srities dėmenys
Savivoka ir savigarba. Aprašas	Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Esminiai gebėjimai. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	Savo kūno pažinimas; asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas; bendrystės su šeima ir grupe jausmas; kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas.

Emocijų suvokimas ir raiška. Aprašas	Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis, bei jausmais. Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	Savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas; kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos; savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas.
Ugdymo(si) kontekstai: universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi.		
Mokytojo vaidmuo. Būti aktyviu stebėtoju. Įsiklausyti į vaikų pokalbius, stebėti jų sąveiką su kitais vaikais, suaugusiais. Atkreipti dėmesį, kokie žaislai ir žaidimai yra populiarūs. Užrašyti pastebėjimus apie vaikų žaidimus, jų elgesį ir sąveiką. Fotografuoti ar filmuoti, jei ugdytinių tėvai su tuo sutinka, tai padės išsaugoti vaizdinę informaciją apie tai, kaip vaikas žaidžia ir bendrauja. Turi mokėti žaisti drauge su ugdytiniais. Išmokyti vaikus žaisti savarankiškai, renkantis žaidimo kryptį, stilių ir priemones. Leisti vaikui būti žaidimo vadovu, bet tuo pačiu, jei yra būtinybė nukreipti žaidimo eigą palankia kryptimi. Bandyti prisitaikyti prie vaiko žaidimo stiliaus. Padėti įgyvendinti vaiko idėjas. Būti atviram, nekritikuoti vaiko idėjų ar veiksmų. Ugdyti vaikų gebėjimą suvokti save, savo augimą, savo galimybes, padėti kontroliuoti impulsus. Padėti rasti išeitį iš keblios situacijos. Skatinti kalbėti apie tai, kas gerai, o kas blogai, skatinti išsakyti savo jausmus, emocijas sukuriant kalbėjimą skatinančias aplinkas.		

LANKSČIAI MĄSTANTIS VAIKAS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimų srities dėmenys
Matematinis mąstymas. Aprašas	Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	Skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis; mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas; geometrinių modelių pažinimas; vietos ir krypties apibūdinimas, sekų tyrinėjimas.
Skaitmeninis sumanumas. Aprašas	Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones; elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas; veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti; saugus naudojimasis išmaniaisiais įrenginiais.
Ugdymo(si) kontekstai: tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų.		
Mokytojo vaidmuo: kūrybinėmis užduotimis skatinti vaiko žingeidumą. Ugdymo(si) turinį praturtinti naudojantis skaitmeninėmis technologijomis: planšetes, bitutes robotukus ir kt. Skatinti atsakingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis, padėti ieškoti informacijos. Organizuoti veiklas, kuriose vaikai įgyja supratimą apie ilgio, tūrio, masės matavimo priemones. Skatinti domėtis skaičiais, matematiniais simboliais, geometrinėmis figūromis kuriant matematinį mąstymą skatinančias aplinkas.		

KOMUNIKABILUS VAIKAS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimų srities dėmenys
Kalbų supratimas. Aprašas	Vertybinė nuostata. Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti į nežodinę raišką; gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės; domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais; gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus.
Kalbinė raiška. Aprašas	Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. Esminiai gebėjimai. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	Gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį; gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones; gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raiškos formomis.
Ugdymo(si) kontekstai: kalbų įvairovės, kultūrinių dialogų, žaismės.		
Mokytojo vaidmuo. Organizuoja įvairias kalbines ir žaidybines situacijas, kurios skatina vaikų kalbinę raišką ir tarpusavio bendravimą. Sudaro palankias sąlygas kūrybiniais dialogams, kurių metu ugdoma vaizduotė, skatinamas spontaniškas kalbėjimas. Kalbiniai gebėjimai ugdomi visos dienos metu bendraujant su vaiku, žaidybinių veiklų metu ar sprendžiant įvairias iškilusias situacijas. Mokytojas sudaro palankią aplinką vaikų ir kitų bendruomenės narių bendravimui, skatina vaikus pasitikėti savimi, bendraujant su kitais. Reikšti jausmus, mintis, ketinimus žodžiais. Grupėje įrengia bibliotekėlę, skaitymo ir ramybės kampelį, sudaro galimybes vaikams naudotis skaitmeniniu turiniu, padedančiu pažinti rašto simbolius. Planuoja išvykas į biblioteką, skatina dalyvavimą projektinėse veiklose, gilinant supratimą apie skirtingas pasaulio šalis.		

KŪRYBINGAS VAIKAS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimų srities dėmenys
Meninė raiška. Aprašas	Vertybinė nuostata. Domisi menu kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Esminiai gebėjimai. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau	Tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas; raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais;

	įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas.
Gebėjimas žaisti. Aprašas	Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	Gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais; gebėjimas įvaldyti ir organizuoti žaidimo erdvę; gebėjimas kurti žaidimo siužetą; gebėjimas žaidime laikytis prisiimto vaidmens.
Estetinis suvokimas. Aprašas	Vertybinė nuostata. Domisi, gėrasi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. Esminiai gebėjimai. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	Nusiteikimas estetiškai potyriams ir džiaugsmui; aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta bei jautrumas kūrybos įvairovei; jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais.

Ugdymo(si) kontekstai: universalaus dizaino mokymuisi, judraus patirtinio ugdymosi ir kūrybinių dialogų, žaismės.

Mokytojo vaidmuo. Pedagogas - vaikų veiklos koordinatorius, vaiko ugdymo(si) situacijų moderatorius, patarėjas, draugas, stebėtojas. Pedagogas padeda suprasti, praplėsti ir pagilinti vaiko mokymą(si), sustiprinant įgyjamą patirtį. Sudaro sąlygas vaikams klausytis vokalinės ir instrumentinės muzikos išraiškos, gyvos muzikos. Meninio ugdymo mokytojas gyvai pristato muzikinius instrumentus, kuriuos būtų galima paliesti, tyrinėti, išbandyti (būgnas, mėnulio būgnelis, gitara, armonika, taršdynas, pianinas, kanklės ir kt.). Mokoma susikaupimo, dėmesio koncentravimo klausantis atliekamų kūrinių, skatinama vaikus išsakyti savo nuomonę po instrumento pristatymo, matyto koncerto, muzikinio spektaklio, pramogos ar vakaronės. Nuolatos palaikomas kontaktas su vaikais, jie skatinami kalbėti, atsakyti į klausimus, apibūdinti savo veiklą, išsakyti savo nuomonę, analizuoti, kritiškai mąstyti. Mokytojas yra vaiko žaidimo palaikytojas ir modeliuoja grupės aplinką taip, kad priemonės (tik dailės, tiek įvairūs persirengimo kostiumai, kaukės, skarelės) grupės aplinkoje būtų vaikams lengvai prieinamos.

SĖKMINGAI BESIUGDANTIS VAIKAS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimų srities dėmenys
Mokėjimas mokytis. Aprašas	Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Esminiai gebėjimai. Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus. džiaugiasi tuo, ką išmoko, noriai mokosi.	Gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą; pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą; gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą, koreguoti procesą; gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultatą.
Tyrinėjimas.	Vertybinė nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta	Gebėjimas kelti klausimus,

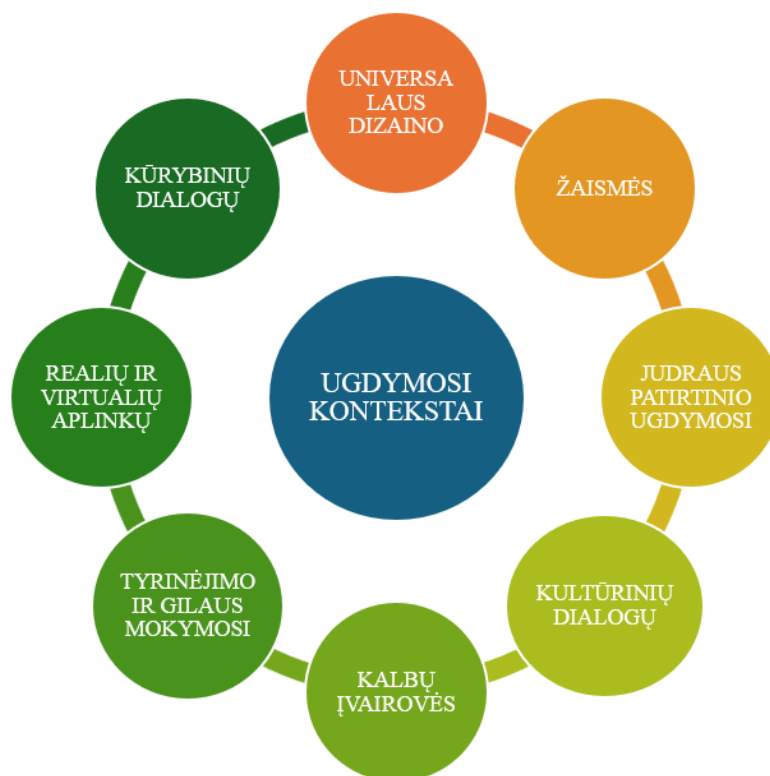
Aprašas	aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė. rodo susidomėjimą viskuo, kas vyksta aplink, aktyviai stebi, eksperimentuoja ir mąsto.	spėlioti, numatyti; gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones; gebėjimas apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus.
Problemų sprendimas. Aprašas	Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminiai gebėjimai. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkius, problemas bei kliūtis, savarankiškai ir kartu su kitais ieško sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamiausius sprendimus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	Gebėjimas atpažinti ir įvardinti problemą; gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti; gebėjimas stebėti ir atsižvelgti į priimto sprendimo pasekmes.
Kūrybiškumas. Aprašas	Vertybinė nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, atviras naujoms idėjoms ir jų tyrinėjimui. Esminiai gebėjimai. Remiasi tiek asmenine patirtimi, tiek vaizduote, analizuoja savo ir kitų idėjas, ieško būdų ir priemonių išreikšti originalumą bei išradingumą įgyvendinant kūrybinius projektus ir dalinasi savo mintimis su kitais.	Kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas; kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas improvizuojant, komponuojant, interpretuojant savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas.
Ugdymo(si) kontekstai: tyrinėjimo, gilaus mokymosi bei realių ir virtualių aplinkų, žaismės.		
Mokytojo vaidmuo. Koordinuoja vaikų veiklas ir moderaudavo ugdymo(si) situacijas, kurios padeda vaikams geriau suprasti, praplėsti ir gilinti žinias, taip pat sustiprinti įgytas patirtis. Kuria mokymuisi palankius kontekstus, kurie kelia vaikams iššūkį. Skatina juos tyrinėti, aktyviai ir kūrybiškai veikti, diskutuoti, reflektuoti, mokytis vieniems iš kitų ir dirbti kartu. Mokytojas užtikrina, kad vaikams būtų prieinami smalsumą ir vaizduotę žadinantys daiktai, priemonės kūrybinėms užduotims ir tyrinėjimui. Pedagogas nuolat kuria ir atnauja grupės aplinką, kad vaikai galėtų savarankiškai rasti reikalingą informaciją ir priemones (pvz., enciklopedijas, žemėlapius, planšetes, interaktyvius ekranus ir kt.).		

JAUTRUS KULTŪRINEI IR SOCIALINEI ĮVAIROVEI

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimų srities dėmenys
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais. Aprašas	Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. Esminiai gebėjimai. Pasitiki mokytojais, juos gerbia ir ramiai jaučiasi tiek kasdienėje, tiek neįprastoje aplinkoje. Iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis ir žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja su bent vienu vaiku ir supranta savo žodžių bei veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	Gebėjimas užmegzti ir palaikyti geranoriškus, pagarbius santykius su suaugusiais ir kitais vaikais; gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti; gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus; gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo.

Aplinkos pažinimas. <u>Aprašas</u>	Vertybinė nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, sugeba juos įvardyti ir apibūdinti, o šį žinojimą pritaiko žaidimuose ir kitose veiklose.	Gebėjimas pažinti socialinę ir kultūrinę aplinką; gebėjimas pažinti gamtinę aplinką; pagarbus santykis su gyvybe ir aplinka.
Ugdymo(si) kontekstai: kultūrinių ir kūrybinių dialogų, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, žaismės.		
Mokytojo vaidmuo. Organizuoja patyriminę-pažintinę veiklą. Ugdo vaikų bendradarbiavimo įgūdžius veikdami daugiakultūrinėje aplinkoje, moko tolerancijos kitos išvaizdos ir gebėjimų žmonėms. Kuria palankią daiktinę aplinką, užtikrina priemones vaikų siužetiniams vaidmenų žaidimams. Drauge su vaikais skaito literatūros kūrinius, kurie nagrinėja žmonių tarpusavio santykius, įvairius poelgius ir skirtumus.		

Vaikų ugdymas(is) vyksta vidaus ir lauko aplinkose, aplinkose už įstaigos ribų. Vaikai dalyvauja kitų ikimokyklinio ugdymo įstaigų, socialinių partnerių organizuojamuose projektuose, akcijose, šventėse, varžybose, kurių metu įgyja naujos socialinės patirties. Ugdymo(si) Mokykloje aplinka kuriama estetiška, saugi, funkcionali, nuolat kintanti ir įvairiomis priemonėmis turtinama. Aplinka atitinkanti vaikų amžiaus poreikius, skatinanti vaiko aktyvumą, smalsumą, tinkama bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje ir su suaugusiais, mokytis vienas iš kito; leidžianti įgyti žinių bei patirties, ugdanti kūrybiškumą, sudaranti sąlygas vaikų žaidimams, bandymams, mėginimams, tyrinėjimams, eksperimentavimui, problemų sprendimui, garantuojanti ne tik fizinį saugumą, bet ir gerą emocinę atmosferą, kurioje vaikas jaučia suaugusiojo dėmesį, paramą, globą ir meilę. Aplinka sukurta taip, kad vaikas joje jaustųsi šeiminingas-galėtų laisvai ją keisti, pritaikyti žaidimams ir veiklai. Įstaigos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai (Gairės, 2024), kurių bendrakūrėjai yra vaikai (2 pav. Ugdymo(si) kontekstai).

2 paveikslas. Ugdymosi kontekstai.

Konstruktivizmo ir bioekologinių sistemų teorijos įtraukia įvairius metodus (2 lentelė), kurie skatina vaikų aktyvų įsitraukimą, socialinį bendradarbiavimą ir prisitaikymą prie aplinkos, taip padedant formuoti žinias ir įgūdžius per aktyvų ir kontekstualizuotą mokymąsi.

Ugdymo(si) metodas	Konstruktivizmo teorija	Bioekologinių sistemų teorija
<i>Projektinė veikla.</i>	Skatina vaikų savarankišką atradimų džiaugsmą, problemų sprendimą, kritinį mąstymą ir kūrybiškumą.	Skatina vaikų įsitraukimą į aplinkos bei socialinių sąveikų procesus, tokius kaip grupės darbas ir bendradarbiavimas su šeima ir bendruomene.
<i>Žaidimų metodas.</i>	Vaikai mokosi per žaidimą, kuriame jie aktyviai kuria ir atnaujiną savo žinias.	Žaidimas leidžia vaikui išbandyti įvairias socialines situacijas ir prisitaikyti prie skirtingų aplinkų, taip formuojant ekologinį požiūrį į pasaulį.
<i>Tyrinėjimo metodas.</i>	Skatina vaikų smalsumą ir savarankišką atradimą per eksperimentavimą, klausimus ir diskusijas.	Pabrėžia vaikų sąveiką su įvairiomis aplinkos dalimis: šeima, bendruomene ir kultūra, taip padedant vaikui kurti asmeninę prasmę per patyrimą.
<i>Interaktyvus ugdymosi.</i>	Vaikai mokosi bendraudami su kitais, dalindamiesi idėjomis, reflektuodami ir koreguodami savo supratimą.	Pabrėžia socialinių ir kultūrinių faktorių įtaką vaikų mokymuisi, taip pat tarpasmeninių santykių svarbą vaikų vystymuisi.
<i>Mokymasis per pasakojimus.</i>	Vaikai kuria savo žinias per pasakojimus, kurie jiems padeda apdoroti ir suprasti	Pasakojimai leidžia vaikams susieti asmeninius patyrimus su platesniais socialiniais ir kultūriniais kontekstais,

	pasaulį.	skatindami integraciją į platesnį ekologinį kontekstą.
<i>Atviroji erdvė ir laisvė veikti.</i>	Skatina savarankiškumą ir asmeninį įsitraukimą į veiklą, leidžia vaikams pasirinkti, ką ir kaip jie nori daryti.	Skatina vaikų sąveiką su aplinka, formuojant jų vystymąsi per skirtingus kontekstus, kurie veikia vaikų pasirinkimus ir veiklas (pvz., šeima, draugai, mokytojas).
<i>Refleksija ir savianalizė.</i>	Vaikai skatinami apmąstyti savo patirtį ir pasiekimus, aptarti ką jie išmoko. Tai leidžia suprasti savo mąstymo procesus ir ugdyti savimone,	Vaikai gali rašyti arba piešti apie savo patirtis ir jausmus, taip ugdydami savo savianalizės gebėjimus. Po įvairių veiklų (žaidimų, meninių užsiėmimų) galima skirti laiką apmąstyti ir aptarti, kaip vaikai jautėsi ir ko išmoko.
<i>Kūrybiniai užsiėmimai.</i>	Piešimas, lipdymas, konstravimas, eksperimentai ir kitos kūrybinės veiklos leidžia vaikams išreikšti savo idėjas ir patirtį, padedančią kurti asmeninį žinių modelį.	Kūrybiniai procesai, tokie kaip piešimas, modeliavimas, lipdymas, leidžia vaikams išreikšti savo jausmus ir mintis net tada, kai žodžiai gali būti nepakankami. Tai skatina vaikų emocinį ir kognityvinį vystymąsi.

2 lentelė. Ugdymosi metodai pagal teorijas

Programoje naudojami kiti ugdymosi(si) metodai: *kūrybiškumą skatinantys*: naujų sumanymų kūrimas, „minčių lietus“, problemų sprendimas, idėjų kūrimas, informacijos radimas ir jos pritaikymas, vaizduotės pratimai ir kt.; *ugdymo aplinkos modeliavimas*: aplinka yra ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo(si) tikslo. Aplinka kuriama atsižvelgiant į vaikų poreikius, galimybes, interesus. Vaikai kuria ir keičia aplinką patys, ją pritaiko savo sumanymams; *išvykos, ekskursijos; sportinės veiklos metodai*: estafetės, varžybos, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai; *IKT taikymas*: kompiuteriniai žaidimai, praktiniai užsiėmimai, vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas.

Mokyklos mokytojai lanksčiai modeliuoja ugdymo procesą, kad būtų tinkamai įgyvendinamos ugdymo(si) veiklos, reaguoja į spontaniškai kilusias ugdymo(si) galimybes ir vaikų poreikius, interesus. Pedagogų komandos svarbiausias vaidmuo - mokėti tinkamai modeliuoti ugdymo(si) procesą, siekiant užtikrinti jo prasmingumą, kūrybiškumą, veiksmingumą, rezultatyvumą. Pedagogo gebėjimas sudominti ir įtraukti vaikus, skatinti ir palaikyti jų aktyvumą, gebėti ugdymą pritaikyti prie jų mokymosi galimybių, įžvelgti kylančias problemas ir laiku surasti sprendimą, parinkti vaiko mokymosi stilių atitinkančius ugdymo būdus. Ugdymo turinys sudaro sąlygas kryptingai siekti ugdymo tikslų. Kuriama saugi ir stimuliuojanti ugdymosi aplinka. Taikomos veiksmingos mokytojo pedagoginės strategijos. Dėmesys skiriamas bendradarbiavimui su vaikų šeimomis pačiame ugdymo procese. Kiekviena kokybiškai įgyvendinama vaiko raidą skatinančio visuminio ikimokyklinio ugdymosi sritis (Mūsų sveikata ir gerovė, Aš ir bendruomenė, Aš kalbų pasaulyje, Tyrinėju ir pažįstu aplinką, Kuriu ir išreiškiu) plėtoja visų 18 pasiekimų sričių vaiko pasiekimus [Aprašas](#). Užtikrinamas darnus visų pasiekimų plėtojimas, nors skirtingų ugdymosi sričių poveikis atskirų pasiekimų ūgčiai skirtingas. Priemonių tikslas - motyvuoti ir skatinanti vaikus pačius

aktyviai veikti: kurti, tyrinėti, atrasti, pasirinkti, tobulinti savo praktinius gebėjimus, eksperimentuoti, būti kūrybiškais.

V. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Mokykla, formuodama vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėsenos sistemą, vadovaujasi Gairėse pateikta samprata, kad vaikų pasiekimų įrodymų kaupimas ir pasiekimų dokumentavimas bei stebėseną padeda siekti ugdymo ir ugdymosi kokybės (geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažangos atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį; kryptingai planuoti ir veiksmingai įgyvendinti lankstų bendrą vaikų grupės ugdymo(si) procesą, skatinantį kiekvieno vaiko ugdymosi pažangą; nuosekliai vertinti mokytojo ir kitų ugdytojų sąveiką su vaikais, taikomų pedagoginių strategijų ir metodų, sukurtos aplinkos, paramos ir pagalbos vaikams poveikį kiekvieno vaiko pažangai; kryptingai tobulinti Programą, remiantis mokyklos vaikų pažangos stebėseną; derinti vaiko, tėvų (globėjų), mokytojų, švietimo pagalbos specialistų lūkesčius dėl vaiko tolesnio ugdymo(si), siekiant visų ugdymo(si) proceso dalyvių kryptingo įsitraukimo į ugdymo(si) procesą.

Programoje mokytojas, kaip vaiko mokymosi ekspertas, pats pasirenka vertinimo metodus, kelia vaiko ugdymosi tikslus ir numato pasiekimus/rezultatus tardamasis su vaikais ir jų tėvais (globėjais), įtraukia vaiko ir jo tėvų pageidaujamus pasiekimus/rezultatus į ugdymosi proceso planavimą. *Programoje pasiekimai* – tai ugdymo procese vaikų įgyti gebėjimai, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ugdymojoje aplinkoje ir jos rezultatų. *Vaikų ugdymosi pažanga* – tai vaikų pasiekimų ūgtis per ugdymosi laikotarpį. *Pasiekimų sričių prasmė* – atskleisti kokybinę vaiko ūgtį, raidos galių plėtotės kryptį: iš kur judame, kur link. *Pasiekimų žingsniai* – vaiko ugdymosi pažangą nusakantys siekiniai/žingsniai. Tai ne standartas, o siekiamybė. Jie padeda mokytojui tikslingiau stebėti, atpažinti ir vertinti, ką vaikas jau žino, supranta, geba, išsiaiškinti vaiko patirtį ir tolesnio ugdymosi poreikį. Kiekvienai ugdymo sričiai numatytas pasiekimas – tam tikras siektinas raidos žingsnis yra tarsi įprastai bręstančio ikimokyklinio amžiaus vaiko asmenybės portretas.

Pasiekimų stebėjimas - tai kasdienis ikimokyklinio ugdymo mokytojo, mokinio padėjėjo ir pagalbos specialisto darbas, kuris neįmanomas be vaiko tėvų įsitraukimo. Nuolatinis vaikų ugdymosi pasiekimų stebėjimas vyksta priemonės „Pasiekimų žingsniai“, Gairių priedas Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas (2024). Ugdymosi pasiekimus rodo vaikų bendravimas ir veikla įvairiose ugdymosi situacijose: vaikų judėjimo būdai; konkretūs veiksmai, poelgiai; kalbėjimas; tyrinėjimas ir mokymosi būdai; meninė raiška ir kt. Renkant pasiekimų įrodymus svarbus ne tik jų fiksavimas, bet labai svarbu kalbėtis su vaikais apie tai ką jie veikia, jaučia, mąsto, kaip jiems sekasi, kas jiems įdomu, ką jie jau žino, geba, ką dar norėtų sužinoti, veikti ir kt. Vaikų pasiekimų įrodymai renkami įvairiais būdais: stebint ir

užrašant, fotografuojant, darant garso ar vaizdo įrašus, kaupiant vaikų darbelius, išsaugant jų skaitmeninę kūrybą, kalbantis su tėvais, švietimo pagalbos specialistais ir kt.

Programoje informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama vaiko pasiekimų aplanke, skaitmeninėse laikmenose. Vaiko pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, vaiko pažangą, vaiko stiprybes ir tolesnio tobulėjimo žingsnius. Mokytojai nuolat dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaikų ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo, garso įrašus ir kt.), analizuoja vaikų ugdymosi pažangą. Mokytojas yra savo organizuojamo ugdymo proceso kokybės tyrėjas, vertinantis savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymosi pažangai. Ugdymo(si) procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus. Mokytojai nuolatos teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugiama veikla, aptariamas veiklos procesas ir rezultatai, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

Vaikų pažangai ir pasiekimams vertinti Mokykla naudoja skaitmenį įrankį elektroninį dienyną. Vaikų pasiekimai vertinami du kartus per metus: mokslo metų pradžioje ir metų pabaigoje. Vaiko pasiekimai ir pažanga su tėvais(globėjais) aptariami individualiai, esant poreikiui, bet ne rečiau kaip 2 kartus per metus. Pokalbiuose prireikus dalyvauja Vaiko gerovės komisijos, administracijos atstovai, kiti specialistai.

Mokykla siekia Programos dermės su Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa: vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina Programos ir Priešmokyklinio ugdymo programos svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinį dėmesį skiriant *žaidimo pedagogikai, patirtiniam vaikų ugdymui(si)* ir knygų skaitymo kultūros formavimui; ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymas Nr. ISAK-627;
2. Ikimokyklinio ugdymo programos gairės. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymas Nr. V-1142;
3. Ikimokyklinio ugdymo programos gairių priedas, Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas; Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. vasario 5 d. įsakymas Nr. V-131;
4. Monkevičienė O. Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui. Vilnius, 2021.